

MÖRTÉNETI LAPOK.

FELELŐS SZERKESZTŐ
K. PAPP MIKLÓS.

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ár: Félévre 6 f. Egész évre 12. f. — Szerkesztőségi Iroda
Lyceumi nyomda. — Kladó hivatal: Gr. Teleki Domokos ház nagypiacz.

Tartalom: Bethlen Gábor és a felső magyarországiak. (I. közlemény.) Közli Szilágyi Sándor. — Az 1680-iki gyula-fehérvári gyűlésen felolvasott országos számadások (VI. közlemény) Közli K. Papp Miklós. — Kazinczy Ferencz eredeti leveleiből. (XI. közlemény.) Közli K. Papp Miklós. — Lónyay Zsigmond végrendelete. (V. s befejező közlemény.) Közli Doby Antal. — Apafi Mihály korához. — Báthori Zsigmond korához. — Egy helyreigazítás. Közli H. K.

Áldja meg az úristen nagyságtokat ez új esztendőnek minden részeinek forgásában minden lölki és testi áldásokkal, jó szerencsékkel és egészséges, bódog, hosszú élettel.

Az nagyságod levelét vöttünk és megértettünk az nagyságod reánk való nehezteletését, néminemő reánk tött nagyságod előtt Gyöngyösy Tárkány András méltatlan panasz(á)ért, mely panasznak mi semmi okai nem vagyunk; mert nem hogy jámborul érdemlett fizetését meg nem adtunk volna, de most is az désmának dereka, mind pénzünk, árpánk és mihünk oda vagyon és semmiképen meg nem vehetjük rajta; bort is az mint désmált, nagyságod ennekutána megérti; ha mi vagyunk-e vétkesek, avagy kicsoda. Harminczados uram ha nagyságoddal szemben lehet, ő kegyelmétől nagyságod mindeneke búségesen megérti. Ezután nagyságod tud méltatlan panasznak helyt adni. Nagyságos uram, az nemes emberek is, kik oda futottanak és armalisok van, semmi désmát sem buzából (*sic*), sem borból (*sic*) nem adtanak; holott semmi fundusok nincsen, hanem az nagyságtok fundusán laknak, szántnak és kapálnak, minemő szabadságok lehet más úr földén, nem tudhatjuk. Azért nagyságod megítélheti.

Nagyságodnak ezen is könyörgünk, mint kegyelmes urunknak, hogy nagyságod parancsoljon Ónodi Kincses Györgynek és több társainak, hogy az minemő désmát szedett Kis-Hevesben, kit nagyságod minekünk árendált az Nagy-Hevessel együtt, adják meg az kit szedtenek; mert, nagyságos uram, a nélkül is mi annyi kárvallásban vagyunk, csak

BETHLEN GÁBOR

és a felső magyarországiak.

(1614—1619.)

Közli: Szilágyi Sándor.

Bethlen Gábor uralkodása első éveinek története, küzdelme a felső magyarországiakkal, míg ezek részéről nemcsak elismertetését kivivta, hanem fejedelmi székét teljesen biztosította is, még koránt sincs kellő világitásba helyhezve. Erdély legnagyobb fejedelmének éppen erre vonatkozó viszonyaihoz nyujtanak az alább következő levelek becses adalékokat.

1614. jan. 28.

I.

Illustrissime domine domine nobis semper gratiosissime. Servitiorum stb.

isten tudja. Nagyságod mi nekünk árendálta most és kérjük nagyságodat, hogy mindezekben nagyságod legyen oltalmunk. Nagyságod ez esztendőben mi nekünk árendálta, de jövődöböh . . . . . nagyságod így praetermittálja, nagyságod vall tiz és husz annyi kárt is. Azért nagyságodnak alázatosan könyörgünk . . . . . az nemesek megtartott (egy sornyi irás elkopott) az kis-hevesi désmát megtérítsék; mert nagyságod minékünk ebben kegyelmes patronusunk és oltalmunk, kit nagyságodnak teljes életünkben megszolgálhassunk. Nagyságodtól (sic) mindezekről jó és kegyelmes választ várunk. Éltesse isten nagyságodat *stb.* Datum in Szécsén 28. Januarii 1614.

Nagyságodnak

szegény alázatos szolgálói

SZÜGYEI GERGELY.

BECSE BALÁS.

JÁNOSI FABIÁN.

JÁNOS DEÁK et caeteri.

Külczim: Illustrissimo Domino domino Comiti Sigismundo Forgács de Gimes Judici Curiae Regni Hungariae *stb.*

(A négy pecsét helye.)

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

1614. Apr. 25.

II.

Spectabilis et Magnifice domine, frater observandissime. Servitiorum *stb.*

Meghozák az kegyelmed levelét, melyet kegyelmed Kálmándrúl ír 21. Aprilis minékünk; kiből megértettük, hogy kegyelmed immár bement Zakmárban, kit mi is igen akarunk és kívánjuk istentül, hogy kegyelmednek az új gazdaaszszonynyal és szerelmes házastársával való első Zakmárban menetele legyen szerencsés és minden jókkal áldja meg isten kegyelmeteket. Az mi az pénz dolgát illeti, ezelőtt is megirtam kegyelmednek, hogy ő fölsége Rajner Menyhátrnál rendelt tizezer forintot, azért, hogy az mezei hadaknak mostan azzal megfizessünk, mely pénzt én örömet-közikben adnék, ha tudnám, hogy fön volnának azok oda az mezei hadak, egymint Matuznaié, Príni Gáboré és az

Muzkák, mert ő fölsége is azt parancsolja, hogy megtartsuk az mezei hadakat, mivel-hogy gonosz hirei is érkeztenek ő fölségének. Ide is penig én hozzám az tatároknak és töröknek gyülekezetek felől oly hirem érkezett, hogy Szolnokhoz gyülekeznek. Azért az vármegyéket is, az mint ő fölsége is írja, csendeséteni kellene, hogy valami ideig szenvedjék békével azokat az mezei hadakat. Azért csak kegyelmed írja meg, ha fön vannak-e még azok a hadak és ha nem oszlottak-e el; mi egy óra való fizetéseket mostan abbul az tizezer forintból megküldjük, az Nagy Lukács hadának is egy hópénzt küldöttünk. Kővárban is küldének kétezer forintot, hogy oda is fogadnának valami hadat, vagy azoknak fizetnének meg, az kik ott vannak; én az mit avval az tizezer forinttal érnék, mind elosztanám. Azért kegyelmed ezekre adjon választ hova hamarébb. Éltesse isten kegyelmedet jó egészségben. Ex Herknecht 25. Aprilis Anno 1614.

Spectabilis Magnificae Dominationis Vestrae

Servitor et frater paratissimus

Comes SIGISMUNDUS FORGÁCS

de Gimes m. p.

Külczim: Spectabili ac Magnifico Domino Andreae Dóczy de Nagy-Lucse *stb.* Zathmár.

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

1614. máj. 2.

III.

Spectabilis ac Magnifice Domine frater observandissime.

Salutem et servitiorum meorum paratissimam commendationem.

Két rendbéli levelet hozák meg kegyelmednek egyszersmind, kiből kegyelmed írja, hogy minden leveleimre választot tött, úgy vagyon, hogy azután meghozták az kegyelmed leveleit nekem; én azt irtam volt kegyelmednek, az mi az ő felsége mezei hadait illeti, hogy Kállóhoz kell szállítani az ő felsége parancsolatja szerint; immár ott az Nagy Lukács hadai vannak és Szabolcs vármegyére elég az; hanem ott az Ér mellett is kell az

hadakban elosztani benne. Az Matuznai, Prini uram és az muszka hadakat oda rendelje kegyelmed. Az pénzt az mezei hadakra kegyelmednek oda küldöm; egy fizető mestervel megmustrálván ökö, oszsa közikben, kegyelmednek azelőtt megirtam, mennyi legyen az mezei had és mennyi menjen reájok; azért mi jusson az tizezer rénes foréntbül az husztiaknak és köváriaknak, megítélheti kegyelmed. Im megirtam ő felségének, s hasonlóképen felküldtem az mezei hadnak számát és könyörgöttem ő felségének, hogy több pénzt is küldjön, hogy az köváriakat is contentálhassuk az ő felsége assecuratiója szerint; azonképen hogy az husztiaknak is provideálhassunk. Irtam Lónyai Andrásnak is, hogy a Báthorijakot mód nélkül ne háborgassa.

Az Báthory testének az várbül kivitele felől irtam volt az ecsedi kapitánnak, hogy ugyan Bátorban vitesse, a hol az több Báthoryak fekszenek; de kevesebb ceremoniával vihetik véghez, ha az ecsedi templomban teszik le. Azért kegyelmed viseltesse gondját, hogy tegyék oda.

Az Nagy Lukács hadának most küldtem egy hópénzt; nem tudom, mint lesznek contentusok vele. Ha az mezei hadaknak két hópénzt kelletnék adnunk, fel sem érnék ezzel az pénzzel, a tizezer rényessel, de az mit felérünk vele, én rövid nap felküldöm, csak elvihessék az árvizek miatt.

Az ecsedi kapitány írja, hogy Kolozsvárról Danóczy uram irt volna nekem valami levelet egy ecsedi katonától; de nem hozták meg énnekem azt az levelet az kegyelmed több leveleivel együtt; bannám, ha eltévesztették volna. Azért kegyelmed menjen végére, hova lőtt az a levél, hogy érthessem oda-bevaló állapotjokat.

Az mi az Sebessy dolgát illeti, kegyelmednek immár három levelemben is megirtam, hogy én többé meg nem tréfáltatom magamot ez dolog végett és immár ugyan eluntam kegyelmedet sollicitálnom, hogy kegyelmed rescribáljon ő felségének, hogy az mit Kassán kegyelmedek végezett, Homonnay uram meg nem állotta, sőt csudálkozom kegyelmeden, hogy újabban akarna tractálni ez dologban, holott kegyelmed nagy erős szit-

tokkal monda Kassán, hogy ha felbontja Homonnay azt az végezést, hogy többé nem tractál véli. Kegyelmed oda fel is azt írta, hogy ismét újabb compositióba eresztettem volna magamot, kihez képest az ő felsége resolutiójában késedelem esik. Én más reménységben voltam az kegyelmed atyafisága és jóakarata felől; de ezt is abban hagyom; az igazságban talám isten előviszen, ha én nem sollicitálnám kegyelmedet is; de ugyan méltó volt volna eddig ő felségének értérese adni, hogy az ő felsége parancsolatja szerint tractálta köztünk az dolgot és el is végezte volt, kirül leveli is költ, és hogy azt is az más fél meg nem állotta. Így kegyelmed eleget tött volna mind az igazságnak s mind az ő felsége parancsolatjának; ennyi sok sollicitálásomra, császár urunktól is ő felségétől nyerhettem volna egy írást; de nem tudom mi lön az oka, hogy kegyelmedtől annyi gratiám nem lehet; többé immár ugyan nem is bántom vele kegyelmedet.

Az csauzt, az ki Kassán volt, ő felsége herczeg urunk két levelében is parancsolta, hogy visszabocsássam minden válosz nélkül, kiért palatinus uram igen neheztel is; de énnekem az ő felsége parancsolatjához kellett magamot tartanom és vissza kellett bocsátanom. Lassota uramnak irnak onnan felől valami levelet; kegyelmedet kérem, kegyelmed iktassa kezéhez. Éltesse isten kegyelmedet. Datum ex castro nostro Herknecht, 2. Maji Anno 1614.

Spectabilis ac Magnificae Dominationis Vestrae

Servitor et frater paratissimus
Comes SIGISMUNDUS FORGÁCS m.p.

Külczim: Spectabili ac Magnifico Domino Andreae Dóczy de Nagy-Lucse stb. Szatthmár.

(A levél Forgács írása.)

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

1614. jún. 22.

IV.

Spectabilis et magnifice dominé et frater obsorvandissime. Salutém et servitiorum sat.

Hogy Huszt és Kövár felé elmegyén

kegyelmek és hogy az pénz dolga felől is Kis Lukács urammal végezett immár kegyelmek, azt igen akarjuk. Az mi az katonák dolgát illeti, hogy Huszt és Kővár felé ne szállítsuk őket, minthogy az erdélyiek mindjárt más gondolnának felőle, mi is az kegyelmek tetszésén megmaradtunk, hanem kegyelmed is immár lássa, a hova leginkább tetszenék kegyelmednek, oda szállítsa őket; csakhogy Szabolcsba ne legyenek, minthogy a nekől is elegenden vannak ott; kegyelmek Huszt és Kővárba bemenvén, a mint kegyelmek ott procedál, minket is informáljon kegyelmek felőle. Éltesse Isten kegyelmeket jó egészségben. Datum Cassoviae 22. Junii Anno 1614.

Spectabilis ac Magnificae Dominationis
Vestrae

Servitor et frater paratissimus
Comes SIGISMUNDUS Forgács
de Gjmes m. p.

Külczim: Spectabili ac Magnifico Domino Andreae Dóczy de Nagy-Lucza Comitatum Barsiensis et Szatmariensis Comiti, Cubiculariorum regalium Magistro S. S. R. Majestatis Cons. nec non praesidii Szathmariensis Supremo Capitaneo Domino et fratri nobis observandissimo.

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

1614. jul. 23.

V.

Spectabilis Magnifice Domine, Frater observandissime.

Servitiorum paratissima praemissa Comendatione. Ezelőtt való levelünkben megirtuk volt kegyelmednek, hogy hétfőre Szent-Mártonban megyünk; de mivel mostan szintén derék takarodás kezd immár lenni, annakfelette, hogy ilyen nagy rekkenő és hűséges meleg üdő is vagyon, de kiválképen hogy bizonyos dolgaink és együnnen is másunnan is sok dolgok felül való levelek érkezvén meg, kelle még mintegy két hétig az oda való menetelről tartoznunk, gondolván azt is, hogy ez két hét alatt netalám ű fölségétül az pénzzel is elérkeznek és osztán mind az pénzzel együtt menjünk oda, hogy az vitézlő népnek fizethessünk is; mert ha

csak úgy pénz nélkül mennék oda és az vitézlő rendnek semmit nem fizethetnénk, annál inkább csak búsulnának rajta. Eltelvén azért ez két hét, akkor mind az pénzzel együtt akarunk oda menni. Azért kegyelmed mostan ne fáradjon Szent-Mártonban, ez két hét alatt hireink is, ha békességet vagy hadat kelljen várunk, érkeznek. Mostan csak szintén ezt akarók értésére adni kegyelmednek, nem lévén egyéb dolgokról való irásunk kegyelmedhez. Éltesse isten kegyelmedet. Datum Cassoviae 23. Julii 1614.

Spectabilis Magnificae Dominationis
Vestrae

Servitor et frater paratissimus
Comes SIGISMUNDUS Forgács
de Gimes m. p.

Külczim: Spectabili ac Magnifico domino Andreae Dóczy de Nagy-Lucse stb. Zattmár.

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

1614. sept. 1.

Spectabilis Magnifice domine frater observandissime. Servitiorum stb.

Mostan csak szintén ezen órában érkezének ő fölségének bizonyos levelei kezünkhöz, kik között kegyelmednek szóló levele is vagyon ő fölségének, melyből az ő fölsége akaratját megérti kegyelmed. Azért kérjük kegyelmedet, hogy az mezei hadakat tartóztassa kegyelmed is . . . . . mert az mint eszemben vettem, rövid nap alakúldi ő fölsége az ő számukra és fizetésekre való pénzt. Azonban penig kegyelmed legyen jó vigyázásban és minden dolgoknak és hireknek megértésében, és nekem is adja értésemre, hogy mindeneket én is irhassak meg ő fölségének. Most nem lévén ezen kívül másról irnom kegyelmednek, éltesse isten kegyelmedet jó egészségben. Cassoviae 1. Septembris Anno 1614.

Spectabilis Magnificae Dominationis
Vestrae

Servitor et Frater paratissimus
Comes SIGISMUNDUS Forgács
de Gimes m. p.

Alább Forgács kezével: Az mint eszemben veszem, nem bántunk mi ez idén senkit, mert azt írják, hogy az magyarok tesznek mindenben akadékot. Császár urunk ő fölsége Bécsbe alá jő; az erdélyi követek immár Bécsben vannak, biztatják magokat, hogy jó válaszszal járnak; most ismét újabb követ jött az portáról császár ő fölségéhez; az practica sok; immár nem tudom, melyik leszén subtiliorb és hasznosb; de ha minket csak ilyen pusztán talál valami ellenség; nem szép dolog leszén nekünk. Csak azt parancsolja ő fölsége, hogy veszteg legyünk és jó szóval tartasuk az lippaiakot. Kegyelmed megítélheti, ha meglegesznek azok azzal.

Külczim: Spectabili ac Magnifico domino Andreae Dóczy de Nagy-Lucse *stb.* Szatmár. Cito *stb.* citissime.

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

Az 1680-iki

GYULA-FEHÉRVÁRI GYÜLESEN FEOLVASOTT ORSZÁGOS SZÁMADÁSOK.

Közli: K. Papp Miklós.

(Folytatás.)

Comitatus Maramarusiensis.

Annis 1658—59 et 60. Szigethi György Uram lévén perceptora azon esztendőkbeli kapuzámok után két forintos, husz forintos, ötven forintos és capitatum öt forintos adóknak, producálja ő Kegyelme árvái képeben Máramarusi Mohácsi György Uram az országtól rendeltetett exactorok testimonialisát és némely generalis perceptorok quietantiáját, marad mégis restantia fl. 273//. De ezt a difficultást akarják tollálni azzal, hogy a tisztek fizetésére ment volna, mely két esztendőre ki is mehetett.

Szigethi Márton Uram Máramarusi viceispánóságában kapuzámra öt-öt forintos Szász-Sebesben felvetett adót és ugyanott egyházi nemesekre, papokra, egy-egy forintos adót plenarie administrálta quietantiája szerint.

Absens.
Anno 1661. Senki nem compareált.
Anno 1662. Kolosvár alatt a táborban Porta contentatiójára minden kapura vetvén fel ötven kósót, hogy a portusra szállásák Máramarosbúl, portusi árát tizenöt-öt tallért exigálván ötven-ötven sóért Szigethi Márton Uram maradéki, az ország exactori absolutióját producálja.

Viszont ugyan in anno 1662 Szász-Medgyesen vetett fel a nemes ország nemesekre, papokra, molnárokra, sellérekre, ravatlanokra két-két tallérokat, kikről is az ország exactoritól generalis quietantia existál Szigethi Márton maradékinak, melyre nézve mi is absolutusnak pronuncáljuk.

Anno 1663. Maros-Vásárhelyen kapuzám után felvetett tíz talléros adónak perceptori lévén a vármegye tisztei, producálnak ő Kegyelme mi előnkben Budai Péter Uram neve alatt emanált quietantiát, melybül lucide constál, hogy ő Kegyelme administáltak kapuzám után fl. 2000//. — Ravatlan személyekről fl. 568//32; és mivel mielőttünk sem a kapuzám, sem a ravatlan személyek mennyin legyenek, nem constál, ahhoz képest restantiát ő Kegyelmeke nem írhattunk, magok is ő Kegyelmeke nem tudván declarálni a ravatlan személyeknek számát, marad a nemes ország censurájára.

Anno 1664. Lévén perceptora Sztójka Simon Uram, a nagy-sinki tíz forintos kapuzámra felvetett adónak és nemes személyekre négy forintos adónak, Segesvárat kapuzám után husz forintos és a kolosvári táborban felvetett három talléros adóknak, melyekről producálván Sztójka Sigmond Uram hiteles quietantiákat, azokbül constál, hogy administált volt Sztójka Simon Uram tall. numero 8805//³/₄. den. 10. De mivel regestruma ő Kegyelmeének sem az egyházi nemesekről, sem az öt városban lakó paraszt személyekről nincsen: mi is restantiát írni ő Kegyelmeére nem tudunk.

Anno 1665. A mely 3000 tallérokat a nemes ország Máramarus vármegyére vetett volt, Sztójka Simon Uram lévén viczeispánja s perceptora azon vármegyének, administált ő Kegyelme juxta quietantias tall. 2366'¹/₂, melléje tévén a tisztek fizetését tall. 74, tészen tall. 2440'¹/₂. Azon adóban gróf Rhédei Ferencz Uram ő Nagysága jó-

szágról tall. 255 $\frac{1}{2}$, mely tézsen in summa talleros 2696 és így marad restantiára tall. 304.

Anno 1666. Lévén perceptor Szegedi Sigmond Uram, vetett volt fel a nemes ország azon vármegyére minden rendekre tall. 5000.

Anno 1667. Hasonlóképpen akkor is tall. 5000, más renden tall. numero 300, harmad renden tall. numero 400, melyeknek is perceptora lévén Szegedi Sigmond Uram, producálja ő Kegyelme Teleki Mihály Uram ő Kegyelme keze írása és pecsété alatt való quietantiát, melyből világosan kilátszik, hogy a nemes ország articulusa szerint ő Kegyelme vétetvén számot tőle, egészen ratióját eligazította minden difficultás nélkül, melyet mi is acceptáltunk.

Anno 1668. Pogány Boldisár Uram lévén Máramarusnak viceispánja, administrált ő Kegyelme a nemes ország rendelése szerint tall. 4500, mely kitetszik az előnkben producált Szakácsi Péter és Sárosi János Uraimék pecsétés és subscriptiós quietantiájából, kihez képest mi is absolváljuk ő Kegyelmet.

Anno 1669. Hasonlóképpen ő Kegyelme lévén perceptor administrált tall. 4500, melyről juxta quietantias absolváltatott, mi is ő Kegyelmet absolváljuk.

Annis 1670—71. Senki nem compareált.

Annis 1672 et 73. Lévén Máramaros vármegyének viceispánja és perceptora Szegedi Sigmond Uram, mielőttünk compareálván hiteles quietantiáival, melyeket megvizsgálván s helyeseknek is találván a többit helyben hagytuk, hanem egy quietantiából látjuk, hogy ő Kegyelme administrált Pogány Menyhárt Uramnak lengyel királyhoz menő útjára fl. 180//, melyet mi nem acceptálhattunk: álljon a nemes ország censuráján. Ezen kívül marad ő Kegyelmen restantia tall. numero 4.

Annis 1674—75—76—77—78—79. Lévén perceptora Máramaros vármegyében Pogány Menyhárt Uram minden azon esztendőök alatt való ordinaria et extraordinaria contributióknak, kellett percipiálni in summa fl. 57332//. Percipiált és administrált ő Kegyelme juxta quietantias indubitatas fl. 54351//54. Tisztek fizetésére annuatim feltudva fl. 148//, a feljebb megirt hat esztendőkre tézsen fl. 888//, melyet adván a felső administrált summához,

teszen fl. 55239//54. Producálja ismét generalis perceptor Kovács István Uram testimonialisát arról, hogy N. Alvinczi Péter Uram percipiált és administrált volna, (de nem iratik meg kinek és hova, azért Alvinczi Péter Uram igazéthatja a dolgot) az 1678-beli adóban fl. 883//. Azon testimonialisban ir olyat is, hogy fl. 302// relaxált volna a nemes ország máramarusi Uraimnak, melyről való conclusumát az országnak magánál hagyta volna. Producálja ugyan Kovács István Uram testimonialisát arról, hogy a nemes ország s a mi kegyelmes Urunk ő Nagysága oda máramarusi Uraimnak 1678-béli adójokban relaxált volna fl. 445//, melyről való concessióját a nemes országnak magánál tartotta volna, mely relaxatakról való testimonialisokat midőn Kovács István Uram előhozza, akkor determináltathatik a dolog.

Utoljára producálja ő Kegyelme néhai Lipcsei György Uram quietantiájának párját, melyet páriáltanak volt Szigethi Nagy Miklós, viszont Gálfalvi Miklós, szigethi nemességnek hadnagya az 1676-béli adóról de fl. 1192//, mely quietantiát a nemes ország acceptálja-e, nem-e? arbitriumában álljon. Ez feljül specificált indubitata és difficultásban forgó quietantiákban megirt summa teszen in univsum fl. 58061//54, mely administratio meghaladja a rend szerint administrálni kellő summát cum fl. 729//54, melyből a feljebb irt restantia kitelik, ha ugy tetszik.

Generalis perceptorok.

Annis 1658—59—60. Felvetett ország négy rendbéli adójának volt generalis perceptora Ugron András Uram, melyről generalis quietantiája existál az országnak akkori exactoritól.

Ugyan 59-ben néhai Kendi János Uram lévén Ózdi György s Szászsebesi András deák, Gócs Lőrincz és Déési Horváth Péter Uraimékkal együtt perceptora az ötven forintos és husz forintos adónak is némely részében, az országtól akkori időben rendeltett exactorok subscriptiós és pecsétés testimonialisokból a mint kilátszik, percipiáltak volt ő Kegyelme fl. 37494//, mely perceptiót bizonyos és hiteles quietantiák

Acceptáltatott.
Difficultas.

Acceptáltatott.

szerént adminisztráltak is, a mint azon ex-actorok testimonialisából kilátszik, azért mi is acceptáltuk és azon perceptorokat magokat és successorit az iránt absolutusoknak prononciáljuk.

Anno 1660. Juliusban is, Novemberben is Segesváratán lévén gyűlés, mindenikben adó vettetett fel, melynek egy részének a feljebb megirt perceptorok voltak perceptori, és az mit arról producaltanak feljebb leirt s az annál több rendben nem jött; a mi pedig az Novemberben felvetett adót illeti, annak perceptori is attól articulariter absolváltattak finaliter.

Anno 1661. Völt két rendbéli adó is felvetve, egyik Kis-Selykei, másik Beszterczén; de ezeknek számadására senki sem compareált; hanem:

Anno 1662. Szász-medgyesi gyűlésen artic. 14. rendeltettek volt ezeknek a feljebb megirt restantiáknak perceptiójára Cserei Miklós, Pribék Ferencz és Deidrich Simon Uraimék, kiknek successori producaltván mind perceptiójáról s erogatiójáról való hiteles absolutionalisokat, melyet az akkori országtól rendeltetett exactorok ő Kegyelme adtanak magok subscriptiójuk alatt, melyet mi is helyben hagyván finaliter absolváljuk.

Anno 1662. Lévéen generalis perceptor Türi László Uram, a mint productumból látjuk, a nagy-sinkai gyűlés alatt az akkori exactorok előtt számadását finaliter absolválta, és mivel a mi kegyelmes Urunk ő Nagysága méltóságos tárházában adminisztrálta volt minden perceptumit, ő Nagyságától is finalis absolutiója vagyon, melyre nézve mi is ő Kegyelme finaliter absolváljuk.

Anno 1663. Szász-Kézden volt gyűlés 22. Febr., melynek generalis perceptori voltak Fábíán István Uram és Domokos János Uram, kik megholtanak, és senki az számadásra nem compareált.

Anno 1664. Volt generalis perceptora Budai Péter Uram sokféle adóknak, u. m. tiz talléros, tiz forintos, három talléros, nemes emberekre felvetett ekeszám után öt-öt forintos és forint szám után való öt-öt pénznek, négy forintos és két forintos adóknak, melyekről semmiképpen különben számot nem vehettünk; hanem a mint a maga perceptió-

járól való regestrumban a maga perceptióját ő Kegyelme felirta, melynek summája tézen fl. 93915//98. Melynek erogatiójáról hiteles quietantiákat producaltván de fl. 95189//80. RácZ Taddian kezében adván bizonyos summa repceze jó pénztételre maradott annál a RácZ Taddiannál fl. 88. Diversis vicibus et temporibus Havasalföldében kelletvén járni, költött fl. 234//. Papirosra, spanyolviaszkra s zacskókra költött fl. 14//. — Havasalföldében tallérokat váltván a görögök csusztattak el fl. 43//63. Mely in universum tézen 95569//43. Mely erogatio az ő Kegyelme perceptióját superálja cum fl. 1653//45. Mely abból esett, (a mint ő Kegyelme mondja), hogy a vajdától kért kölcsön pénzt, s azzal haladja az erogatio a perceptiót.

Ugyan 1664-ben Nagy-Sinken 21. Jan. vettetett más adó fel, melynek perceptori voltak Fábíán István egy szebeni polgárral, Oroszfai Mikó Miklós Uram egy segesvári polgárral.

(Vége következik.)

KAZINCZY FERENCZ EREDETI LEVELEIBŐL.

(1786—1831.)

Kézli: K. Papp Miklós.

XXI.

Nagy Méltóságú Baró, cs. k. Kamarás ur, s főispáni adminisztrátor,
sok kegyességű s mély tiszteletű uram!

A munkásság a legmérgesebb fájdalom gyötrelmeit is enyhíti. Miólta a szegény lányom oly váratlanul megholt, lelkem nem élt nem mondom egy vig, de nem csak egy csendes pillantatot is. Tudom én mit mond Epiktét, Seneca, és azok az érzéketlen vigasztalók, a kik, hogy valamit mondjanak, a Bibliából hordanak elő holmit az emberiség legszentebb érzéseinek elfojtására. Mintha az háládatlan nem volna a gondviselés eránt, a ki annak legbecsesbb adományát könnyű szívvél látja veszni! — Hadd ömöljön ki a természet ösztöne, hadd érezzem, hogy ember vagyok, s atya voltam! hadd érezzem, a mit nem megvakult szemmel hittem, hanem

a mit mind azok vallanak, a kik a gyermeket látták, ismerték, a mit még az anyák is mondanak, hogy az volt a legszebb, leg-egészségesebb, legépebb gyermek, a kit valaha láttak! — S'illy vesztéséget szenvedjek én csendesen? Oh a nyomorultak! —

El akarom magamat szakasztani bánatomtól, s minekelőtte észre venném, ismét belé süllyedek el. Nagyságod ismeri fájdalmimat, s gyengeségemet szánni, becsülni fogja. — A munkásság által igyekszem könnyíteni terhemem; lelkemet tűzbe akarom hozni. Im hol beszéllem egy próbáját.

September első napján bélovaglottam Ujhelybe, melly léptetve is csak 37 minutum hozzám. Ott vásár volt. Alig értem oda, midőn mondják, hogy valamely igen fontos dologban particularis gyűlés tartatik. Lovagló ostorral léptem fel s egy szürke kabátban a mentések közzé. — Éppen a végén olvasták a só árának felrugtatása eránt érkezett parancsolatnak. Nem hallván az egész parancsolatot, másoktól kelle tudakozódní, s azt vártam, hogy egy két ember szólljon. Első szólló Szemere Albert volt, egykori tanuló társam, excentricus, gondolatlanul mérész, s tudákos. Szánjuk ugymond, a fejedelmet hogy illy bajban van, hogy törvényteleniséget kéntelen tenni; szánjuk hogy ministerei, a kik néki igazat mondani vagy félnek vagy alacsony lelküséggel nem akarnak, illy bajba hozták; de mi ezt nem engedhetjük. Emlékeztetni kell ő felségét, hogy nem csak arra esküdt meg, hogy observari facimus, hanem arra is, hogy nos quoque ipsi observabimus; és hogy éppen ellenkezőképpen bánik, mint a II. Leopold symboluma (Opes regum corda subditorum) kívánja, s könyv nélkül mondá el mind Horácznak ezt a versét: Quidquid delirant ministri, plectuntur Achivi, mind gróf Teleki Józsefnek ezt a két sorát:

Megbántja a Királyt s róla roszul ítél,

A ki . . . igazat mondani . . . . . fél.

Utánna Udy.consil. Szirmay Antal ur szóllala meg: Az 1791-diki törvény, ugymond, szabadon hagyta a fejedelemnek, hogy rendkívül való esetekben a sőt feljebb rugtathassa. Most igen is jelen van az a rend kívül való eset. De rescribáljunk, hogy

Ő felsége bennünket terhel s magán nem segít, mert ebből ki nem telik az 500 milliónyi banco ára. Pedig az ellenségi földről is számtalan sok bancó jött bé.

Mind ezek nem látszottak nékem elegendőnek, tehát kabátosan felkölttem s szóllottam. Soha fejedelem a mi készségünkre méltóbban számot nem tarthatott mint ez, mert ő alatta nyerte meg a nemzet a magyar nyelvnek köz dolgaink folytatására fordíttatása által a maga legszebb dicsőségét és jusát; ez állított a Bécsi universitásban m. nyelv professzorát, s a korona örökösét magyarul első példával ez tanultatja. Hogy tehát terhén könnyítsünk, csak az a könnyítés a rendes utján menjen, az igen is méltó. De itt elrettenthet bennünket, midőn látjuk hogy a dolog execution kezdődik, akkorára ejtődven a parancsolat felolvastatása, mikor a sóházakban már a felrugtatott áron árultatik a só, és így a mikor nekünk a magunk ellenkezésünk okait s kérelmünket a fejedelemnek elébe tenni többé nem lehet; és ez annál borzasztóbb dolog, mivel látjuk, hogy a postapénz felrugtatásában is ugyan ez a mód tapasztaltott. — (Lármás javallás!) — Folytattam. — De van még egy néző pont, a mellyet szemeink elől elveszteni nem kell. Hazánk gazdagságának egyik legfőbb kutféje a marhatartás. A bölcs igazgatónak azt könnyíteni illik, nem nehezíteni. Az 1792-ki Articulus a külföldi tudósok botránkozással vették. Ne felejtkezzünk el javunkról s a tartandó közgyűlésből repraesentáljunk ellene.

Végezés: Most a sóházaknál már fentebb áron méretvén a só, hogy a nép fel zendüljön, currentáltassék a parancsolat; egyéb eránt a további tanácskozás elhalasztott a közgyűlésre.

Ebédén Lónyai Gábor ord. viceispánál voltam. A nemcsak vesztegetésig bőv, hanem felette fényes is volt. Lónyai mutatja magát. Most egynehány helységben statuáltatik. A kamarától vette meg. Ujhelynek egy része, Olaszi, Zsadány, Vámos Ujfalu, mind Hegyaljai helységek és az ország utján. Lónyainét gróf Szapári és Csáky Imre vették közbe s én Csáky mellett ültem. Nagy és igen meleg szivvel szólla mind ő mind Szapári Zsibó felől, és Szapárit ezért nagyon

megszerettem. — A tokaji mellett arra buzdítottam Csákit, hogy a bevett szokás szerint igyék a Lónyai és Lónyainé egészségéért. A második poharat én Lónyaira köszöntem e szókkal: Méltóságos ord. viczeispán ur, a Méltóságos urnak egy köztiszteletű rokona, B. Wesselényi Miklós ma tartja mint főispáni administratora Közép Szolnoknak az első gyűlést Zilahon. Nem engedtek tovább szállani. Lónyai kifakadt örömmel hallotta a hirt, s az asztalnál minden száj zengette a Vivátot. — Valóban Méltóságos ur, az illyes scénák, midőn azt látjuk, hogy a Virtus triumphál, és triumphusán még a nem virtuosus is örvend, megengesztelik a kesergő ember misanthropiáját. — Valaki alólról de nem tudom kicsoda, azt mondta nekem tudakozódva, hogy hiszen B. Wesselényinek nem régiben ott valami baja volt. Igen is, mondtam, s az Erdélyi Gubernium azzal adott elégtételt Wesselényinek, hogy Őtet küldötte ki restaurálni a vármegyét még minekelőtte administratornak tétetett. Ezen ismét örvendve csudálkoztak.

Éljen szerencsésen a Méltóságos Bárá Administrator, ő Nagyságával együtt, az én szegény lánykámnak keresztanyjával, s a Méltóságos urfival, kit mind Szapári mind Csáky a legméltóbb magasztalásokkal magasztaltak. Ajánlom magamat kegyes emlékezetke s maradok hiv tisztelettel

Nagyságodnak

Széphalom, 3 d. Septb. 1806.

alázatos szolgája:

KAZINCZY FERENCZ.

Külczim: Közép Szolnok Vármegye Főispáni Administratorának, s cs. k. Kamarás Nagyméltóságú Bárá Hadadi Wesselényi Miklós urnak ő Nagyságának.

Debreczen, Somlyó,

Zsibó.

XXII.

Nagy Méltóságú Bárá, cs. k. Kamarás ur és főispán,

mély tiszteletű, sok kegyességű uram!

Dietánknak kezdetekor azt reménylettem, hogy leveleim Nagyságodhoz oly sűrűn

fognak folyni, mint 1805-nek utolsó hónapjaiban folytak volt, s örvendtem azon szerencsének, hogy Nagyságod eránt való szent tiszteletemnek újabb jeleit fogom adhatni. De melly igen nem csalatkoztam meg reményemben! Hazánk közgyűléséről oly keveset tudunk itt mintha az Washingtonban tartatnék. Nagyságod tudja, hogy igazat mondok: de az a kinek levelem csak huszonöt esztendő mulva jutna is kezébe, ezt nem fogná hihetni. Ám olvassa meg az a magyar két ujság leveleit, s járjon végére, ha az egy békőszöntő beszédekét kivévén talál e benne valamit, holott a Kurir a Londoni Orátoroknak beszédeiket sokszor egészen bévette darabjaiba. — A tenger csendjét a hajósok veszedelmesnek tartják. Bizony ez a Publicitás elkerülése is az. Adja Isten, hogy a dolog jobban üssön ki mint gondolhatánk.

A mi B. Vaynk felől itt egy hiteles tudósítás. Debreczeni Prokátor Nagy Gábornak szájából vettem azt a debreczeni vásárkor, honnan csak most jövök; az pedig tiz nappal azelőtt vette magától a mi tisztelt barátunktól a Generálistól: —

Megállapittatván — még pedig a mágnások táblája által kikötés nélkül, — hogy a fejedelemnek és a hazának a század és a hatodrészt feláldozzuk, arról vala szó, hogy szabad legyen az Uladislaus törvényének hagyása ellen is szabad áldozatokat tenni kinek kinek, még pedig a mit és a mennyit tetszik. Generalis B. Vay Miklós erre a Mágnások táblájánál egy oda haza készített deák orátiót monda el, melyben azt mutatta meg, hogy az a Haza veszedelmét csalhatatlanul maga után fogná vonni. Úgy, — mondá a Generalis — a hivatalok nem a legérdeme-sebbnek hanem a legtöbbet ígérőnek s ígérhetőnek fognak jutni; ugy maga az első hivatal a judex-curiaeság azé az ambitiosusé lesz, a ki érte háromszázezret is örömet ad; — ugy vége a társaság legszebb rugója (a virtus és érdem) munkájának. A veszedelem kis dolgon fog kezdődni s nagy dolgon végződik el. Ez vala a kezdet XIV. Lajos alatt is, s XVI-dik Lajos alatt revolntzió végződött. Nem rettegek én ettől most ily kegyes fejedelem, ily szent hazafiuságu Palatinus alatt

de a veszélyt a jövő generációról is el kell fordítani igyekezni.

Vaynak maga a Palatinus felett. — Melly becsben tartassék, ugymond ez, minálunk a vokok szabadsága, annak még soha világosabb jelét nem adánk mint épen most, midőn az Illustrissimus Dominus Baro beszédét nagy patientiával végig hallgatánk. Ekkor neki álla, s nagy tüzzel öszve meg öszve szabdalta. — Vay elhallgatott. — Zúgás volt mind Budán mid Bácsben, hogy Vay el fog fogattatni. Nagy Gábornak Bácsben nagy emberek mondták, hogy Vayt csak familiájának tekintete mentette meg a bajtól. Beszéde hamisan leírva ment kézről kézre. Ezt meghazudtolni kívánván, Vay mindennek oda adta a magát, hogy hatetszik, vegyék hiteles mását. — Mi történt azolta, nem tudom.

Ma veszem dr. Décsynek írott levelét, aug. 11-dikéről, mellyből méltó ezt kiirnom.

„Ő felsége a Tepliczi fürdőbe szándékozik, hová a Drezdai udvar is megyen, és a mint a szellő fuj, — a ferdés mennyegzőre fordul.“

Az öcsém, az oberster, jul 16-dikán Bácsben meghala. Néki a halál jótétel volt, képe a rák által egészen el lévén már emésztve. Testestül lelkestül katona volt. Meghagyta, hogy a katonai ispotályba temettessék. Most olvasom hozzám írt leveleinek csomóját 1782. ólta 1791-dikig. A későbbiek nincsenek meg. Nem csuda hogy 1801 ólta nem vala barátom. Én az maradtam a ki akkor voltam mikor inkább szerette bennem, a mint írja, a barátot mint a testvért: ő egészen más lett.

Toldi Ádám a debreczeni bálban azt mondá nekem, hogy Zsibón létében rólam is volt szó. Felesége nem vala Debreczenben: ha ezt ő mondta volna, csapodárságnak vettem volna a szót. Igy biztosabban hittem, s kevélykedtem benne. — Neki Miklósa nevekedik. Nem tudom, megvív e majd a bikával.

Nagyságod elérte az egyikét az én óhajásaimnak. Még hátra van az, a mit elérni kevesebbé kerül. Ha nagy ember viseli a titulust, maga ez az üres hang is tiszteletessé válik. Teljesitse Nagyságod a mit óhajtok minél előbb, s hagyjon ebben is fényt mint az igaziakban, nagy reményekre nevedő magzatjának, kit bátorokodom Nagyságod által különös tisztelettel köszöüteni.

Édes emlékezet nékem a zsbói mulatásom képe. Bár azon fénynek lehetnék nézője, a mellyel Nagyságod főispáni székébe beülend.

Ő Nagyságát, az Erdély Matronájának diszét, alázatosan tisztelem, s ajánlom magamat kegyes emlékezetébe. Ugyan ezt cselekszi feleségem is, a ki Novemberben engem ismét atyának fog neveztetni. Első gyermekemnek Nagyságtok valának keresztszüléji: ennek Vay Miklóst hívom meg, mert nékem abban áll minden kevélységem, hogy magamat igazán nagyokhoz csatolhassam.

Ne tartson engemet Nagyságod méltatlannak további kegyességre, s fogadja el szent tiszteletemnek újabb jelentését. Maradok változhatatlauul

Nagyságodnak

Széphalom aug. 19-d. 1807.

alázatos szolgája,
KAZINCZY FERENCZ.

Külczim: Nagy Méltóságú Hadadi Báró Wesselényi Miklós urnak, Ő cs. k. felsége Kamarásának, s Tekintetes Közép Szolnok vármegye főispánjának. Mély tiszteletü s sok kegyességü uramnak ő Nagyságának,

Debreczen, Somlyó, Zilah,

Zsibó.

LÖNYAY ZSIGMOND VÉGRENDELETE.

(A Jelezsi káptalan által kiadott hiteles másolat után.)

Közl: Doby Antal.

(Vége.)

Ha kételkednének az én maradékaim és atyámfiak hozzá, hogy oly helyen voltak volna a levelek az én holtom után, hogy hozzá nyulhatott volna megnevezett feleségem, és ne talán máshová tett volna benne, mondjon hitet róla, ha külföldben meg nem hiszik, hogy sehová semmit sem tött benne, hanem valamint tölem maradtak azon szérént hágyja kezekhez venni, a ki neki sem lehet böcsületi ellen, mivel nagy hatalmas emberek özegegyi is engednek ebben az ország közönséges törvényének. De ha hittet kellene róla mon-

dani, oda birhassa az interessatusokat, vagy értékre adja, s ha jelen lennek is, s ha nem is, esküdt és vicze-ispány, s szolgabíró előtt deponálja hitét azon vármegyében Zakmárban vagy Beregben, hogy az után lehessen bizonyos mindenekről, hogy hittelt mondott róla, semmit nem reservált magát illető felől megnevezett jószág-levelim kívül, és hogy többször ne eskettethessék, se tőle ne kereshessék.

Igy azért az én maradékim, és azoknak maradéki mint nékem közelebb való successorim kezénél maradván a levelek, azoknak mit kellésék másoknak megadni, s mi maradhasson magoknál, vagyon most is ezekről jegyzésem mind azelőtt való testamentomomban, s mind levelekben való más jegyzésemben, ki felől informatiót vehetnek. De ha Isten engedi, ujabban is akarok arról jegyzést és rendelést tenni, kihez magokat alkalmazhassák, ezt kívánván tőlök testamentomnak felül declarált vinculumja alatt: Hogy ha valakik ezért a mostoha anyjokat háborgatnák, oltalmazzák minden nálla lévő és maradó jószágokban minden törvény szerént háborgatók ellen.

Hogy pedig annál kevesebb impetitorok lehessenek a levelek dolgában, a Lónyai jószágról való leveleket, mellyeknek tartása a fiakot illeti, kiket én is együvé raktam, adják meg mindjárt az én gyermekim a szerént annak a Lónyai fiu-ágnak, a kit a vármegye ugymint Beregh méltóbbnak itél a levelek tartására, vagy az öcsémet Lónyai András uramot, vagy Lónyai Gábort, és ha difficultálnák gyermekeim megadni, tehát abban szabadságot adok feleségemnek is, hogy kezekhez adhassa, mivel a szegény atyám uram találmány jószágiról, ugymint Fejértó, Kis-Namény, Penészlekbeli portióról talál az én maradékom a conventben is statutiókat, abból is oltalmazhatja igazságát, in specie légyenek azok is a Lónyai fiu-ágnál.

Ha pedig az ur Isten, kinek hatalmas kezeiben és bölcs rendelésében vagynak az embereknek életi, ugy akarná, és azzal osztorozna meg engemet, hogy az én szerelmes házas társamot én előttem venné még előbb ki e világból magtalanúl, valami nemü testamentumot töttem vala özvegységemben, ezer hatszáz negyvenöt esztendőben, huszonnyolczadik Máji Aranyos Megyesi kastélyomban,

azt hagyom in eo casu vigorában, és ugy ahoz alkalmaztassák magokat az én maradékim és successorim, ki extálni fog. Levelem között csak szintén ebben változtatván: Hogy Megyesi kastélyomat hagyom csak Becskij Györgynek és az ő maradékinak, ha én in utroque sexu deficiálnék, mivel sok szomorúságos busulással illetenek engemet némely több atyámfiái: kiért ne büntesse bár az ur Isten őket. De e sok nyughatatlanságimmal épített házamban, mint magam dispositiójában lévő keresményemben, nem akarnám, hogy mások participáljanak, a jószága maradjon ugy, a mint azelőtt disponáltam volt.

Item ha az én szerelmes gyermekim deficiálnának in utroque sexu, s nekem semmi maradékom nem maradna, noha megemlített testamentomomban, némely javaimnak successiója felől másképpen disponáltam vala, de ebben azt is annyiban változtatom, hogy in eo casu, ha akkor megnevezett szerelmes társam élne, tehát ezen Aranyos-Megyesi oppidumnak fele, kit pénzen vöttem, Ujvárosi jószágom, kiben ötezer négyszáz forintig való libera dispositioim vagyon, Vitkai curiám ott való jószággal együtt, Kaszonyi, Szernyei, Ujfalusi, Benei, Kovászai, Acsádi, Parlagi, Sámsoni portióm, a Tokaji curiám minden pertinentiájival, és azon hegyen lévő szőlőimmal együtt, melyeknek mind magam vagyok aquisitora, maradjanak in eo casu az én szerelmes társamra és maradékira örökösön az én emlékezetemre.

Ezt is el nem hagyván: hogy a mikor az ur Isten engemet e világból kivészen, valámig az én jószággomból engemet tisztességesen el nem temetnek, minden dispositiók az én szerelmes házas társam gondviselése és directiója alatt legyenek, minden jószágim tőle hallgassanak és szót fogadjanak, kiben maradékim is meg ne háborgassák; de sokáig engem ne tartsanak a végre, hogy annak hasznát vehesse, hanem legtovább három hónap alatt eltemethetnek, ha háboru vagy valami nagy s bizonyos akadály és lehetlenség nem találkozik, s addig is, mihelt Isten kiszólitja az én lelkemet testemből, a melly házaimot kiknek hagytam, a benne való tisztviselők és gyalogok azok számára eskedgyenek, de az én temetésemre való dispo-

sitiójokban semmiben az én szerelmes társam parancsolatja és birodalma meg ne fogyják, s temetésemről a mi bor, buza megmarad is, azok is minden jószágimban feleségemé legyenek, a Telekdi, Bogyoszlói, Percsenij jószáginkon kívül való helyekben; azután való termések pedig azoké, a kiknek a jószágit hagytam, hogy így elébb engemet húzás, vonás, osztozás, kapdosás és versengés nélkül eltemetvén az én javaimból, lássák azután kinek mi jut az én rendelkezésem szerént.

Mindezekben pedig én veszekedésre való vinculumot nem hagytam az én maradékim között (azon kívül a mint feljebb irtam, ha mellyik az én szerelmes társamot háborgatná) hanem elég vinculum az ország törvénye, a ki a másét elveszi, mind poenája, s mind restitúciója szokott lenni. Azért a kiknek én mit hagytam és adtam, mindjárt azé lött, a mint hogy én a magamét, és nem a másét hagytam, s a ki elveszi attól, vagyon annak törvénye mint oltalmazhassa vagy prosequálhassa a maga jószágát, szabadságát; reserváltam pedig mostan is arra magamnak, ha az ur Isten még tovább rendelte volna az én életemnek végét, és az üdöknek és állapotoknak változásihoz képest valamiben vagy többet tennem, vagy változtatnom kellene dispositiómat annyi részében, a helyes légyen, ha bizonyos léssen, de ez én testamentomnak több részeinek semmit ne praejudicálhasson: így végeztem azért el az én nagy kegyelmű Istenemnek szent segítségéből az én végső akaratomat és rendelkezésem, mellyet hogy a Leleszi conventben, vagy más hiteles helyen magam fassiójával is jobban meg-megerősíthessek, szándékom vagyon reá. De ha a nem lenne, vagy lehetne is, de mind hogy szórul szóra mind magam kezével, és makutálás nélkül irtam (némelly linea közt való szókkal corrigálván magam kezével azt is) így az én akaratomnak és rendelkezésemnek legnagyobb bizonyosága lehetővén az, ez is erejében maradhatna fassio nélkül is, mert hol a vagyon, hogy a privatum sigillumok alatt való vallások nem lehetnének hitelesek, csak a pecsétokról, és nem a kézírásokról vagyon ott emlékezet. E pedig mind magam kézírásával roboráltatott és hitelessé tétett, mellyet minthogy én is; mint Isten

eleibe készülő ember jó lelki ismerettel igyekeztem mások injuriája nélkül véghez vinnem; kérem az én szerelmes maradékomat, nyugodjanak meg rajta, és egymás szeretők, egyesek lévén; mások ellen is oltalmazák mind magokat, s mind az én szerelmes társamot, ha nem magáért (minthogy tudom a mostohák szeretetét) az én becsületesem holtam után való megadásáért is, és a magok s maradékok jövődö successiójáért is azokban. Ő is pedig az én édes társam alkalmaztassa mindenekben az én testamentumomhoz magát.

Minthogy pedig én is gyarlóság alá vettett ember lévén, véhettem talán valakinek, s noha talán megmenthetném magamot, ha vádoltatnám, és szólhatnék, de minthogy a nem lehet, minden rendektől azokról bocsánatot várok, hogy ők is a könyörülő Istennek vétkekről való bocsánatját az utolsó napon a szerint várhassák és vehessék.

A kiknek pedig szolgáltam, az én jó-akaró atyámfiai és felebarátimnak, mutassák azok hálá-adóságokat ajálások szerént az én szerelmes társamhoz és maradékimhoz való oltalmokban és szolgálatjokban meg, így léssen, hogy az ur Isten az ő maradékikon is hasonló áldást és jutalmat terjeszt.

Mindezeknek nagyobb bizonságára és az én utolsó rendelkezésemnek nagyobb s nyilvánban való erősségére irtam és hagytam ezen testamentális levelemet, a mint feljebb íram, magam keze írása alatt mindazoknak jövődö tudásokra és igazságokra, valakiket e dolgok most, vagy jövődöben illehetnek, annyi helt és hitelt adván ennek mindenekben, mintha most is — per omnia in loco authentico emanáltatott volna. Finitum et Datum in Castello meo Aranyos-Megyes, Die Septima Mensis Decembris, Anno Millesimo Sexcentesimo Quadragesimo Octavo. Glória in Excelsis DEO.

(L.S.) SIGISMUNDUS LÓNYAI mpria.

APAFI MIHÁLY KORÁHOZ.

Illustrissime ac Celsissime Princeps, Domine Domine nobis naturaliter Clementissime, Fidelium, perpetuorumque servitio-

rum nostrorum in gratiam Illustrissimae Celsitudinis vestrae humilimam debitamque semper oblationem.

Vestra clementer noerit Illustrissima Celsitudo nos literas ejusdem Celsitudinis vestrae novi judiciales pariter et inhibitionales, pro parte et in persona Generosi Domini Stephani Kun senioris de Osdola confectas et emanatas, nobisque inter alios humiles, fideles, perpetuosque Celsitudinis vestrae servitores, nominanter literis in eisdem conscriptos praeceptorie sonantes et directas, summo quo devenit honore et obedientia recepisse in haec verba. Michael Apafi Dei gratia Princeps Transylvaniae, partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes. Fidelibus nostris Egregiis, Nobilibus et Agilibus, item Judici Regio, coeterisque juratis Assessoribus ac Notario Sedis Siculicalis Kezdi, nobis dilectis, Salutem et gratiam nostram, Exponitur nobis in persona Generosi Stephani Kun senioris de Osdola, Qualiter superioribus non ita pridem, elapsis temporibus, inter ipsum exponentem uti Incausam attractum ab una, ac Egregios, Nobiles et Agiles, universos incolas seu inhabitatores possessionis Hatolyka, in dicta Sede Siculicali Kezdi existenti habita residentes velut actores partibus ab altera, coram Spectabilibus ac Generosis Michaele Teleki de Szék et Clemente Mikes de Zabola, ad collustrationem, complanationemque difficultatum fidelium nostrorum universorum Siculorum, a nobis universisque statibus et ordinibus trium Nationum Regni nostri Transylvaniae et partium Hungariae eidem annexarum, ad id ordinatis et exmissis Commissariis Fidelibus nobis sincere dilectis, ratione et praetextu certarum quarumdam Alpium ejusdem exponentis, Kis-Havas, Naguly et Musat vocatarum, in dicta sede siculicali Kezdi existentium adjacentium, quaedam causa et litis differentia, orta, mota, suscitataque et agitata extitisset; in qua vos iidem judicialiter procedentes ex eo quod dictus exponens, propter infirmam suam valetudinem locique distantiam, ubi gravi morbo correptus erat, ac ob id quod, iidem actores certificationem tempestivam et commodam minime praemisissent causae suae praemissae debito ut par erat

modo invigilare nequaquam potuisset; ideoque grave nimis et onerosum eidem exponenti praemissi Commissarii tulissent, pronunciasentque judicium, vigore cujus iidem actores dictas Alpes, e manibus praefati exponentis, medio vestri occupari, ac in rationem ipsorum exequi et assignari facere vellent et niterentur, damno et praejudicio ipsius exponentis manifesto. Cum tamen si dictus exponens tempestive certificatus fuisset praetactisque defectibus et obstaculis praepeditus non extitisset, sperasset se tempore adjudicationis praefatorum Commissariorum nostrorum causam suam praemissam ab impetitione praefatorum actorum facile defendere potuisse, prout posse speraret etiam de praesenti. Requisites itaque sumus pro parte et in persona annotati exponentis debita cum instantia humilime, quatenus nos eidem circa praemissa, opportuno et condigno juris remedio novi Judicii viaque legitimae inhibitionis clementer providere dignemur. Cum autem justa petenti non sit denegandus assensus. Proinde vobis harum serie committimus et mandamus firmiter, quatenus acceptis praesentibus, rebusque sicut praefertur stantibus et se habentibus, vos ad praemissam executionem exire, praefatumque exponentem, ratione praetactarum Alpium damnificare nequaquam praesumatis, quin potius statim vos simul vel duo vestrum, sub oneribus alias in talibus observari solitis, erga praefatos Egregios, Nobiles et Agiles, universosque incolas et inhabitatores dictae possessionis Hatolyka cum praesentibus accedentes, qui si personaliter reperiri poterint, eosdem ibidem personaliter, alioquin de domibus habitationum, sive solita eorundem residentia vel de bonis, juribusque et haereditatibus ipsorum siculicalibus, unde videlicet praesens haec ammonitio vestra ad scitum ipsorum commode devenire poterit, ammonetisque simulque inibeatis eosdem, dicatisque et committatis eisdem verbo nostro principali, ut ipsi ab occupatione praedictarum Alpium et exequi factione supersedere, ac coram praememoratis Commissariis nostris tempore discussionis difficultatum fidelium nostrorum universorum Siculorum trium Sedium siculicalium in termino ad id praefi-

gendo juxta articulum Regni in oppido Kóhalom comparere, ibique ab eisdem novum Judicium recipere, modis omnibus debeant et teneantur; qui si fecerint bene quidem, alioquin evocetis eosdem ibidem contra annotatum exponentem, ratione praevia coram latius declaranda, juxta brevium judiciorum processum in hujusmodi causis observari solitum ad octavum diem, a die hujusmodi ammonitionis, inhibitionis et evocationis vestrae ipsis ex hinc fiendae computandum ob non obtemperationem hujusmodi mandati nostri legitimi, in Curiam nostram, nostram scilicet in praesentiam, rationem de praemissis reddituros efficacem. Certificantes nihilominus eosdem ibidem, quod sive ipsi termino in praescripto, modo praedecarato coram nobis compareant, sive non, nos tamen partis ad comparentis instantiam, id faciemus in praemissis, quod juris et justitiae dictaverit ordo. Et post haec vos seriem hujusmodi ammonitionis, inhibitionis, evocationis et certificationis vestrae, prout per vos fuerit expedienda, nobis suo modo terminum ad praefixum fide vestra mediante referre vel rescribere, modis omnibus debeatis et teneamini. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restituti. Datum in arce nostra Fogaras, die decima tertia mensis Majj, Anno Domini Millesimo Sexcentesimo octuagesimo quinto. Et subscriptum erat, Lecta. Erantque in inferiori earundem margine super cera rubra minori sigillo Celsitudinis vestrae Judiciali scilicet et authentico impressivae communitae et patenter confectae. Quibus receptis nos mandatis Illustrissimae Celsitudinis vestrae in omnibus uti tenemur et par est obedire satisfacereque volentes, in hoc Anno praesenti millesimo sexcentesimo octuagesimo quinto die vero decima Nona mensis Majj, cum in et ad possessionem Osdola, in sede siculicali Kezdi existentem habitam, consequenterque domum Jakobi Hoszszu peditis pixidarii, Judicis jurati ejusdem possessionis accessissemus, supervenientibus Egregiis et Nobilibus, Agilibus etiam Blasio Laszlo, Thoma Pocsá, primipilisque Georgio et Andrea Matis, Paulo Simon de Hatolyka, caeterisque quam plurimis incolis et inhibitoribus dictae possessionis Ha-

tolyka in sede siculicali Kezdi existentis habitae, ibidemque nos vigore earundem literarum Celsitudinis vestrae ammonitionarum pariter et inhibitionarum medio praefatorum Georgii Matis Judicis jurati dictae possessionis Hatolyka, ac Blasii Laszlo, Thomaeque Pocsá de praefata Hatolyka, ammonuimus eosdem universos incolas et inhabitatores toties memoratae possessionis Hatolyka, simulque inhibuimus, diximusque eisdem medio praemissorum verbo Celsitudinis vestrae Principali, ut ipsi ab occupatione praedictarum Alpium et exequi factione supersedere, ac coram Spectabilibus ac Generosis Dominis Commissariis Celsitudinis vestrae tempore discussionis difficultatum universorum Dominorum siculorum Trium sedium siculicalium in termino ad id praefigendo juxta Articulum Regni in oppido Kóhalom comparere, ibique novum Judicium ab eisdem recipere modis omnibus debeant et teneantur. Ad quam quidem ammonitionem, inhibitionemque nostram modo praemisso factam praememorati Blasius Laszlo, Thomas Pocsá et Georgius Matis in suis reliquorumque incolarum et inhabitatorum toties dictae possessionis Hatolyka nominibus et in personis Hungarico idiomate responderunt hoc modo: Mű nem supersedeálunk érte, hanem vagyon sententiánk s a szerént procedálunk. Quibus nos exauditis juxta tenorem et continentiam praetactarum literarum Celsitudinis vestrae evocavimus eosdem ibidem contra annotatum exponentem medio praemissorum Blasii Laszlo et Thomae Pocsá, Georgiique Matis ratione praevia coram latius declaranda, juxta brevium judiciorum processum in hujusmodi causis observari solitum ad octavum diem a die hujusmodi ammonitionis, inhibitionis et evocationis nostrae ipsis ex hinc factae computando, ob non obtemperationem hujusmodi mandati Celsitudinis vestrae legitimi, in Curiam Celsitudinis vestrae, vestrae scilicet Celsitudinis in praesentiam, rationem de praemissis reddituros efficacem. Certificantesque eosdem ibidem quod sive ipsi termino in praescripto modo praedecarato coram Celsitudine vestra compareant, sive non, vestra tamen Celsitudo partis ad comparentis instantiam, id faciet in praemissis, quod juris

et justitiae dictaverit ordo. Et post haec nos seriem hujusmodi ammonitionis, inhibitionis, evocationis et certificationis nostrae prout per nos exstitit expedita et peracta eidem Illustrissimae Celsitudini vestrae fide nostra mediante rescripsimus. Tandem de coetero Illustrissimam Celsitudinem vestram diu felicissime vivere desiderantes. Datum Anno, die, locoque in praenotatis.

Correcta per eosdem

Ejusdem Illustrissimae Celsitudinis vestrae humiles, fideles, perpetu- que servitores

.....*)

..... notarius m.p.

STEPHANUS GYÁRFÁS

Külczim: Illustrissimo ac Celsissimo Principi Domino Domino Michaeli Apafi, Dei gratia Principi Transylvaniae, partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti; Domino Domino nobis naturaliter clementissimo.

BÁTHORI ZSIGMOND KORÁHOZ.

I.

Sigismundus Bathori de Somlio, Waiuoda Transyluaniae, et Siculorum Comes etc. Egregijs, Nobilibus, et Agilibus, vniuersis Patronis, Primipilis, peditibus pixidarijs, item Prouidis Judici, et juratis Ciuibus, caeterisque incolis possessionis Osdola Salutem et fauorem. Exponitur nobis in personis Nobilium et agilium Primipilorum, peditum pixidariorum, Item Judicis et juratorum Ciuium caeterorumque incolarum possessionis Hatolijka. Qualiter ipsi nobiscum cuiusdam syluae in territorio et intra ueras metas dictae possessionis Osdola, in sede siculicali Kizdi existentis, in continuo usu hactenus extitissent, per Egregium tamen quondam Stephanum Carolij alias Capitaneum peditum pixidariorum nostrorum, citra uiam iuris fuissent turbati, nolentes tamen ipsi exponentes ius suum usuale in eadem sylua intermittere, Supplicarunt nobis

*) A levél legalja le lévén vágya, csak a Gyárfás István aláírása olvasható.

quatenus ipsos in pristino usu eiusdem syluae conseruari facere dignaremur. Cum autem aequum sit iuribus suis libere uti. Itaque mandamus uobis firmiter, ut si antea iidem exponentes in continuo usu eiusdem syluae fuerint, de caetero quoque eisdem, usum eiusdem syluae admittere debeatis, neque eosdem in personis, rebus et bonis suis turbare, molestare et damnificare praesumatis, nec sitis ausi modo aliquali. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restituti. Datum Albae Juliae duodecima die mensis Martij, Anno Domini Millesimo Quingentesimo Nonagesimo primo.

SIGISMUNDUS BATHORY m. p.

(P.H.)

(Eredetije K. Papp Miklós gyűjteményében.)

II.

Sigismundus Bathori de Somlio, Waiuoda Transylvaniae et Siculorum Comes etc. Egregijs, Nobilibus et Agilibus Nicolao Mihachy de Gelencez, Antonio Leorincz et Blasio Hadnagij de Dálnok, Andreae Theoreok de Martonfalwa, Nicolao Georfi de Matisfalwa, Casparis Literato de felchiernaton, Francisco Bodo de Petri Istok de Altorja Salutem et fauorem. Dicitur nobis in personis vniuersorum incolarum possessionum Zentkatolna et Hatolijka. Qualiter ex fidedigna relatione Magnificorum dominorum Francisci Kendi de Radnoth et Joannis Iffiw de Mihalijfi Consiliariorum et commissariorum nostrorum, tam huius rei, quam aliarum similibus cognoscendarum causa eo transmissorum intelligimus. Quo modo vniuersi incolae possessionum Zentkatolna et Hatolijka, in ea sylua et alpe, quae in territorio eiusdem possessionis Osdola, in sede siculicali Kizdi existentis adiaceret, ut ipsi ex plurimorum tam Nobilium quam ignobilium attestacionibus comperiissent, liberum semper continuumque vsum habuissent, sed nouissime tandem ab Egregio quondam Stephano Caroli Capitaneo peditum aulae nostrae in eo praeter omnem modum turbati fuissent, verum per vos legitime vellent introire. Super quo vobis harum serie committimus mandamusque firmiter, vt acceptis praesentibus statim simul vel duo vestrum sub oneribus alias in talibus observari solitis,

ad facies possessionis Osdola, consequenterque dictae syluae seu alpis ipsorum in praedicta sede Kizdi existentis habitè vicinis et commetaneis eiusdem vniuersis inibi legitime conuocatis et praesentibus accedendo introducatibus praefatos incolas dictarum possessionum Zentkatolna et Hatolijka, in dominium eiusdem syluae seu alpis, statuatisque eandem et idem eisdem ipsorumque haeredibus et posteritatibus vtriusque sexus vniuersis, iure ipsis ex praemissis literis nostris praeceptorijis patenter superinde confectis incumbenti perpetuo possidendam, si non fuerit contradictum. Contradictores vero si qui fuerint euocetis eosdem ibidem contra annotatos vniuersos incolas possessionum Zentkatolna et Hatolijka ad decimum quintum diem a die contradictionis ipsorum computandum, in Curiam nostram, nostram scilicet in praesentiam, rationem contradictionis eorum reddituros efficacem. Et post haec vos seriem huiusmodi introductionis statutionisque vestrae, simul cum contradictorum et euocatorum si qui fuerint, vicinorumque et commetaneorum, qui praemissae statutioni intererunt nominibus et cognominibus terminoque assignato vti per vos fuerit expedita, nobis terminum ad praedictum fide vestra mediante referre vel rescribere modis omnibus debeat et teneamini. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Albae Iuliae decima sexta die mensis Junij, Anno Domini Millesimo Quingentesimo Nonagesimo Primo.

(P.H.)

Lecta.

(Eredetiye K. Papp Miklós gyűjteményében.)

EGY HELYREIGAZÍTÁS.

A „Történeti Lapok“-ban kérem kiadni:

A „Magyar Polgár“ 130-ik szám, 1875. év, egy előnév u. m. „En Nagy-Medgyesi Vajda László“ a 11-dik számú „Történeti Lapok“-ban olvasható. Itt, hogy „Nagy-Medgyes“ „Nagy Meredgyóval“ van felcserélve,

szabad legyen bebizonyítani megkísérteni. 1484-ben a Kabós-Kemény családok az Apahidán tartatott törvényszéken Vajda László, Lőrincz, István és Péterrel Nagy- és Kis-Meredgyó felett határjárató pert folytattak, és a pert ki is folytatták. 1484-től mult század második fele kezdetéig a meredgyói Vajda család Erdélyben Kolozs- és Doboka vármegyékben élt, miglen Vajda Farkasban kihalt. A Vajda családnév az említett perbeli ítélet szavai szerint a két Meredgyó helység és több ezer hold terjedelmű havasai felett parancsoló vajdai főparancsnokságot kell érteni, s innen származott a családi Vajda név. Ezen itt megnevezett négy Vajda fiak mint törzsektől származtak le a Mahul vagy Vajda, és Bad- vagy Bádoki Vajdák a XVI. és XVII. században: Vajda I. György alias Bád de Meredgyó 1578, Vajda II. György de Meredgyó 1636-ban. Az u. n. Nagy-Medgyesi Vajda Lászlóért 1686-ban 50 tallérig az erdélyi fiscus kezébe kezességet vállalt Vajda Mihály, mindnyója a Meredgyó előnevű Vajda család ivadékok, s illetőleg unokák és kis unokák. Mahul Borbára Keczei I. Sámuelné 1710-ben, Bad Ilona Décsey II. Bálintné 1667—1681-ig éltek. 1710 körül a Mahul Borbára jogán a Keczei család, és a Bad Ilona jogán a Décsey család, és így e korban e két család birta a két (ma egygyé olvadt) Meredgyót egészen, a mint ezen állitást a meredgyói havasok és korszomajoz felett a felszabadult községgel indult és jelenleg is folyó perben a Keczei egyik nagy birtokos család a véd-okmányokban bebizonyította. Nagy valószínűséggel bir tehát ezen „Nagy-Medgyes“ előnév ellen azon érv, miszerint a Telegdy Bénéiamin és Dobay János fejedelmi táblai hitelt jegyzők 1686-ban Junius 7-kén a másolatban az eredetitől eltérve, tán olvashatlansága miatt, a két magyar hazában sem akkor nem volt, sem jelenleg nem létező Nagy-Medgyest irtak Nagy-Meredgyó helyett.

Közli:
H. K.